

Köysityöskentelystä puuttuu **turvallisuuskulttuuri**

Eksoottinen köysityöskentelymaailma kiehtoo pelastajia ja houkuttelee etenemään harjoittelussa liian nopeasti. Pelastuslaitokset pyytävät harjoituksiinsa ulkopuolista opetusta jo perusasioissa, mikä on hyvä asia.

Korkealla työskentely pelastustöissä (A:72) -ohje korvasi vuoden 2005 asti ohjenuorana toimineen Palonarun käyttöoppaan.

— Nykyinen ohje on hyvä yleisohje, mutta vaatii tuekseen organisaatiokohtaisia täsmennyksiä, sanoo Suomen koulutetuimpiin köysiosaajiin kuuluva Janek Andersson.

Sama asia todetaan ohjeessa itsessäänkin.

Anderssonin mukaan pelastuslaitoksissa voitaisiin jakaa köysiosaaminen kolmeen tasoon. Niin tehdään yleiseurooppalaisessa IRATA- ja ame-

rikkalaisessa NFPA-standardissakin. Pakolliseen tasoon voisi kuulua kalustonnotot, turvallinen kiinnittyminen ja turvallinen hätäpoistuminen ja laskeutuminen. Tämän tason tulisi hallita mielellään kaikkien, mutta vähintään savusukelluskelpoisten palomiesten.

Täydentävällä tasolla köysillä liikuttaisiin jo rakenteissa, tehtäisiin taljoja, evakuoitaisiin ja pelastettaisiin potilaita pelastusvaljailta sekä koripaareilla. Laajan osaamisen taso olisi kouluttajia ja köysipelastustehtävien ryhmänjohtajia varten ja se vaatisi aiheeseen erikoistumista ja kurssien käymistä.

Ilmanpaineella toimivan ResQmax-aseella voidaan ampua köysi jopa 150 metrin päähän.

Janek Andersson kävi lokakuussa Rope Rescue Technician III -kurssin Bendissä Yhdysvalloissa. Kurssilla opitaan vaativia köysipelastustekniikoita ja työturvallisuutta. Köysipelastusryhmä laskeutuu potilaan luokse muutamassa minuutissa.

Köysirata (high line) kulkee solassa virtaavan joen yli. Potilas noudetaan joessa olevalta kiveltä. Radan rakentamiseen tarvitaan 8-9 osaavaa henkilöä.

— Köysiosaaminen on pyramidi, jonka huipulle pääsee kunnianhimolla ja erikoistumisella, Andersson sanoo.

Pelastakaa vajonnut kulttuuri

Pelastuslaitosten korkean paikan työskentelyssä ei ole kulttuuria. Ikävintä on, että sen harjoittelusta ei löydy riittävästi turvallisuuskulttuuria. Vaikka A:72 -ohjeessa vaaditaankin harjoituksiin suunnitelmat, neuvotaan riskitaulukon teossa ja annetaan esimerkki pelastuslaitosten turvaohjeesta, niitä harvemmin käytännössä tehdään.

Kouluttaessaan pelastuslaitosten ja palokuntien väkeä Andersson on törmännyt edellisten puutteiden lisäksi myös turvallisuussuunnitelman puutteeseen. Siinä varaudutaan mahdollisiin riskeihin harjoituskohtaisesti ja suunnitellaan toimenpiteet eri skenaarioiden varalta.

— Miten kaveri otetaan köysistä alas, jos jotain sattuu? Ongelmaan törmätään monesti jo silloin, kun laskeutuessa turvaköyden putoamisen estävä laite menee jumiin, ja tarvittavia apuvälineitä köydessä nousemiseen ei ole mukana Andersson kertoo.

MUISTITKO NÄMÄ?

- Asianmukainen kaluston käsittely
- Kaluston oikeanlainen säilytys
- Kaluston huolto
- Käytön jälkeinen huolto
- Määräaikaishuolto
- Asian mukainen kirjanpito

HARJOITUSKOHTAISET SUUNNITELMAT

- Harjoitussuunnitelma kertoo harjoituksen tavoitteen sekä keinot niiden saavuttamiseksi.

TURVALLISUUS-SUUNNITELMA

- Turvallisuussuunnitelma kertoo henkilöstön ja kaluston vaatimukset, kiinnityspisteet, suunnitelman ylläpitäville tilanteelle sekä skenaariot ja niiden purun.

TURVALLISUUS JA TYÖHYVINVOINTI

Esimerkiksi IRATA opettaa jokaiseen tekniikkaansa myös pelastustekniikan: mitä työskentelijä voi itse tehdä tai miten hänet autetaan turvaan työkaaverin toimesta.

— Tiedätkö sinä, mitä teet, jos työköysi vaurioituu ja joudut vaihtamaan laskeutumislaitteen turvaköyteen ja ennen kaikkea miten teet sen vaarantamatta turvallisuuttasi? Andersson kysyy.

Suomessa yleisesti opetetaan katkaisemaan köysissä roikkuvan pelastettavan köysi puukolla, kun pelastaja on ensin saanut kiinnitettyä hänet itseensä. Kun pelastettava tämän jälkeen putoaa pelastajan alle roikkumaan, aiheutuu nykäisystä pelastajan köyteen ja ankuripisteisiin valtava raskuus. Kansainväliset köysikouluttajat vitsailevatkin, että puukkoa tarvitaan vain silloin, jos haluaa vetää itseltään ranteet auki. IRATA ja NFPA -tekniikassa vältetään työvälineiden turhaa raskautusta ja suoritetaan jatkuvaa järjestelmän turvallisuusanalyysiä.

— Vaikka monilta pelastuslaitoksilta ja palokunnista puuttuu harjoitus- ja turvallisuussuunnitelma, niin turvallisuusajattelua onneksi löytyy. Asenne on usein parempi kuin taito, Andersson sanoo.

Matalalla hyvä tulee

Monet pelastuslaitokset pyytävät ulkopuolista koulutusta köysitekniikan perusteisiin kuten ankkurointiin, solmujen tekoon ja kahden köyden tek-

niikkaan, mikä on työntekijän kannalta hyvä asia.

— Monesti huomaa, että harjoittelukorkeudesta tehdään itsetarkoitus. Köysitekniikan perusopit voidaan kuitenkin harjoitella jalat juuri ja juuri irti maasta, jolloin korkeutta tai putoamista ei tarvitse pelätä. Hätäpoistumisen harjoitteluunkin riittää alle viisi metriä, Andersson sanoo.

Pelko persuksissa harjoittelu ei ole tehokasta.

Korkean tason osaaja

JANEK ANDERSSON työskentelee lääkärintäesimiehenä Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksella. Hänen intohimonsa on kiipeily ja köysityöskentely. Mielenkiintonsa saateleman Andersson hakeutui Romaniassa pidetyille IRATA I ja II -kursseille (Industrial Rope Access Training Association). Kursseilla opiskeltiin turvallista köysityöskentelytekniikkaa lukuisilla toistoilla ja näyttökokein. Sen jälkeen Anderssonille aukeni tie jenkkiin CMC Rope Rescue Schooliin.

Andersson suoritti Rope Rescue Technician I- ja II -kurssit vuonna 2008 ja syksyllä 2009 korkeimman RRT III -tason. Jenkkikurssilla opiskeltiin nimenomaan köysipelastamista erilaisissa ympäristöissä. Kurssin kouluttajina toimivat mm. USA:n palolaitosten teknisten pelastusryhmien edustajat, teollisuuden köysipelastuskouluttajat, valmiusryhmien köysipelastusasiantuntijat. Kursseille on vaikea päästä oppilaaksi ja niille hakeutuu väkeä ympäri maailman. Anderssonilla on Suomen mittapuussa ainutlaatuinen koulutus.

High Adventure

Korkeanpaikan työskentelyvälineet!

www.high-adventure.fi

Pelastaja liikkuu nosto- tai laskutilanteessa potilaan paarien yläpuolelle, kun pitää ohittaa kieleke tai muu ulkonema. Näin potilas saataan turvallisesti kohteeseen, eivätkä parit takerru tai iskeydy mihinkään.

— Ennen köysihommissa oli sellainen ”hat-hat” -meininki, nykyään se on enemmän työtä ja työturvallisuuden huomioimista, Andersson sanoo.

Silti nykyäänkin vielä köysityöskentely koetaan eksoottiseksi ja kiehtovaksi maailmaksi. Siinä pääsee tekemään kaikkea kivaa. Ennen kivaa on kuitenkin hallittava perusteet.

— Köysityöskentelyssä opetetaan ensimmäisenä kasisolmu, sek in unohdetaan, kun on kiire tekemään seuraavaa, Andersson kertoo.

Anderssonin mukaan köysiä käytetään liian vähän. Käyttämättömyyttä perustellaan hankaluudella ja niiden hidaskäyttöisyydellä, mikä oikeasti on osaamattomuutta. Enemmän köysiä voitaisiin hyödyntää vaikkapa potilaan vedestä nostamisessa hankalakulkuisessa rantamaastossa tai painavan potilaan tuomisessa alas porraskäytävää pitkin. Köydet helpottavat työtä, oikeastaan ne tukevat ergonomiia monissa tilanteissa. Andersson ymmärtää pelastuslaitosten köysipuutteet: on niin paljon muuta-kin, mitä pitää hallita.

Marko Partanen

BRONTO SKYLIFT OY AB
Teerivuorenkatu 28
33300 TAMPERE
Puh 020 7927 111
Fax 020 7927 300
www.bronto.fi

Näkyvyyttä ja kuuluvuutta!

Hälytysajoneuvot

- Hälytys- ja komentovahvistimet
- Tehokaiuttimet
- Valopaneelit
- Vilkkumajakat
- Ruuhkavilkut

Väestönsuojelu

- VSS-elektroniset suurtehohälyttimet

Jälkimarkkinointi

- Varaosapalvelu
- Huoltoneuvonta
- Korjaukset
- Määräaikaishuollot

SARCO
electronics

Sarco Oy
Niittyläntie 3, PL 41, 00621 Helsinki
Puhelin (09) 777 1500
Telefax (09) 757 1944
e-mail sarco@sarco.fi

www.sarco.fi